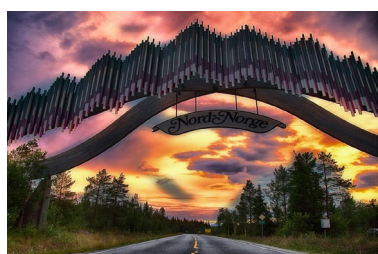
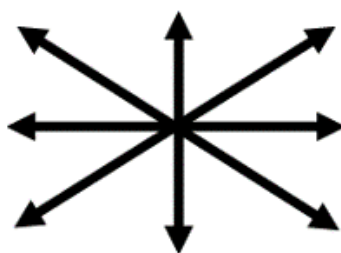

Grane kommune

Planstrategi Grane kommune 2025-2028

Telefon: 75 18 22 00

www.grane.kommune.no

e-post: post@grane.kommune.no

Innhold

Hvorfor skal planstrategi utarbeides?	2
Veileder kommunal planstrategi	3
Bedre og mer behovsstyrt planlegging	3
Verktøy for politisk prioritering av planoppgaver	3
Bedre samarbeid om planoppgaver på tvers av kommune- og fylkesgrenser	3
Kommunal planstrategi er ikke en plan	4
Utviklingstrekk og utfordringer som påvirker planbehovet i Grane kommune	5
Levekår og folkehelse	7
Sosiale forhold	14
Næringsliv og sysselsetting	19
Klimaendringer- og klimarisiko	21
Planer for Grane kommune i perioden 2024-2028	24
Oversikt over beredskapsplaner*	25
Oversikt over planer etter plan- og bygningsloven*	25
Oversikt over Temaplaner	25
Nye planer i valgperioden	26

Hvorfor skal planstrategi utarbeides?

Plan- og bygningsloven (pbl) § 10-1 stiller klare krav til kommunal planlegging. Kravene til den kommunale planstrategien er:

- Vedtak senest ett år etter konstituering av kommunestyret
- Skal inneholde vurdering av kommunens planbehov i valgperioden og ta stilling til om gjeldende kommuneplan, hele eller delvis, skal revideres eller videreføres uten endringer
- Kommunen skal innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner
- For å sikre bred medvirkning skal utkast skal offentliggjøres minst 30 dager før kommunestyrets behandling

Videre bør strategien inkludere en drøfting av kommunens strategiske valg på områder som samfunnsutvikling, langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorenes virksomhet.

Veileder kommunal planstrategi

For å sikre at kommunestyret, administrasjon og alle interesserte har en klar forståelse av begrepet «planstrategi» er deler av veileder om kommunal planstrategi (utgitt september 2024) gjengitt:

Bedre og mer behovsstyrt planlegging

Planstrategien har som mål å skape en felles forståelse mellom kommunestyret og administrasjonen av kommunens planverk og hvilke planer som bør utarbeides eller endres i valgperioden, for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Arbeidet med kommunal planstrategi gir en systematisk vurdering av kommunens planbehov, slik at kommunen kan møte aktuelle utfordringer.

Plan- og bygningsloven understreker at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke unødig omfattende. Dette prinsippet er nedfelt i § 3-1 tredje ledd, som beskriver oppgaver og hensyn i planleggingen etter loven. Kommunestyret bruker planstrategien til å vurdere hvilke planer som faktisk er nødvendige. Et sentralt tema er om kommuneplanens samfunnsdel og/eller arealdel helt eller delvis skal revideres. Kravet om obligatorisk revisjon av kommuneplanen ble fjernet da dagens plan- og bygningslov i 2008 erstattet plan- og bygningsloven fra 1985.

Verktøy for politisk prioritering av planoppgaver

Den kommunale planstrategien er et verktøy som hjelper det nyvalgte kommunestyret med å prioritere hvilke planoppgaver de skal fokusere på i valgperioden. Hovedmålet er å styrke den politiske styringen av planarbeidet, samtidig som man forenkler og forbedrer planleggingsprosessen og etablerer en kultur for god planlegging.

Når kommunestyret vedtar den kommunale planstrategien, tar de stilling til om kommuneplanen skal revideres helt eller delvis. Det er også mulig å spesifisere hvilke deler av kommuneplanen som skal revideres, samt hva formålet med oppdateringen skal være. Planstrategien fungerer også som et nyttig verktøy for å vurdere kommunens samlede planbehov, planressurser og eksisterende planverk i løpet av kommunestyreperioden. Dette inkluderer kommunedelplaner, tema- og sektorplaner. Kommunestyret kan velge å revidere eller supplere planstrategien underveis i valgperioden.

Videre gir planstrategien muligheten til å gi føringer for behandlingen av private planinitiativ. For eksempel kan den omtale områder eller arealformål der kommunestyret mener at private planforslag ikke bør godkjennes. Dette bidrar til at kommunens planleggingskapasitet brukes effektivt og gir forutsigbarhet for private initiativtakere.

Bedre samarbeid om planoppgaver på tvers av kommune- og fylkesgrenser

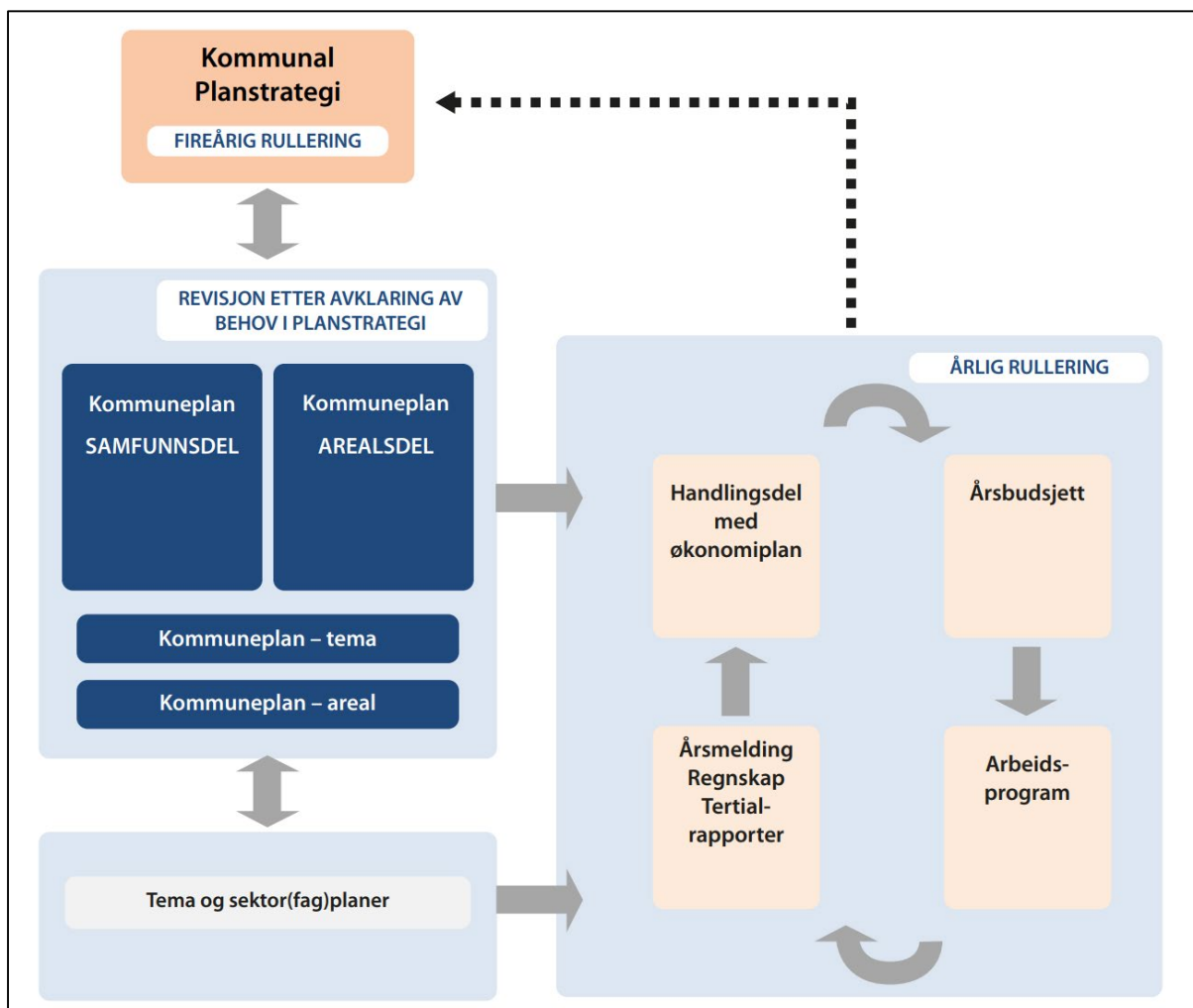
Kommunal planstrategi skal vedtas senest ett år etter at kommunestyret er konstituert. I løpet av samme periode skal fylkestingene vedta en regional planstrategi som avklarer hvilke regionale planer som er nødvendige. Denne samtidigheten gir mulighet for bedre samarbeid om planoppgaver mellom kommune- og fylkesnivå. For kommunene er det nyttig å vite hvilke regionale planer som er planlagt i kommunestyreperioden. Fylkeskommunen bør samarbeide med kommunene for å sikre samordning mellom fylkets og kommunenes arbeid med kunnskapsgrunnlaget, utfordringsbildet og den regionale og lokale tilpasningen av nasjonale mål og rammer som danner grunnlaget for arbeidet med planstrategiene.

Kommunal planstrategi er en viktig arena for å diskutere og avklare behovet for interkommunal planlegging. Dette kan gjelde både innenfor arealplanlegging og tjenesteyting.

Kommunal planstrategi er ikke en plan

Den kommunale planstrategien er ikke en plan. Den fungerer som et verktøy for å avklare hvilke planoppgaver kommunestyret skal prioritere i valgperioden. Målet er ikke å vedta mål og strategier for kommunens utvikling – det gjøres gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Det er viktig å skille planstrategien fra kommunens langsiktige arealstrategi. Arealstrategien gir føringer for kommunens arealpolitikk, som utøves gjennom kommuneplaner, reguleringsplaner og andre planer.

I arbeidet med planstrategien bør kommunestyret diskutere utviklingstrekk i kommunen basert på kunnskapsgrunnlaget, nasjonale forventninger og egen politisk plattform. Dette danner grunnlaget for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien gir veiledning for kommunens planlegging, men den har ingen rettsvirkning for innbyggerne eller andre aktører. Det er ikke mulig å fremme innsigelse mot kommunal planstrategi, og den er heller ikke et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningslovens regler.

Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet

Utviklingstrekk og utfordringer som påvirker planbehovet i Grane kommune

I dag er 8,4 % av våre innbyggere i alderen 80+. Tilsvarende tall for landet som helhet er på 4,5 %. Til sammenligning med resten av landet har Grane kommune allerede en stor andel eldre, noe som også var grunnen til bygging av nytt Helsetun i 2020. Ti år frem i tid er antall innbyggere i yrkesaktiv alder forventet redusert fra 815 til 753, altså en reduksjon på 62 personer. Grane kommune håper å snu trenden ved blant annet å ha fremtidsrettede kommuneplaner, deriblant en oppdatert og relevant samfunnsdel av kommuneplanen som sikrer innbyggere et godt sted å bo og jobbe, en attraktiv næringsplan som skaper aktivitet og sysselsetting i Granesamfunnet og en langsiktig arealdel av kommuneplanen som skaper forutsigbarhet for de ulike sektorene i kommunen.

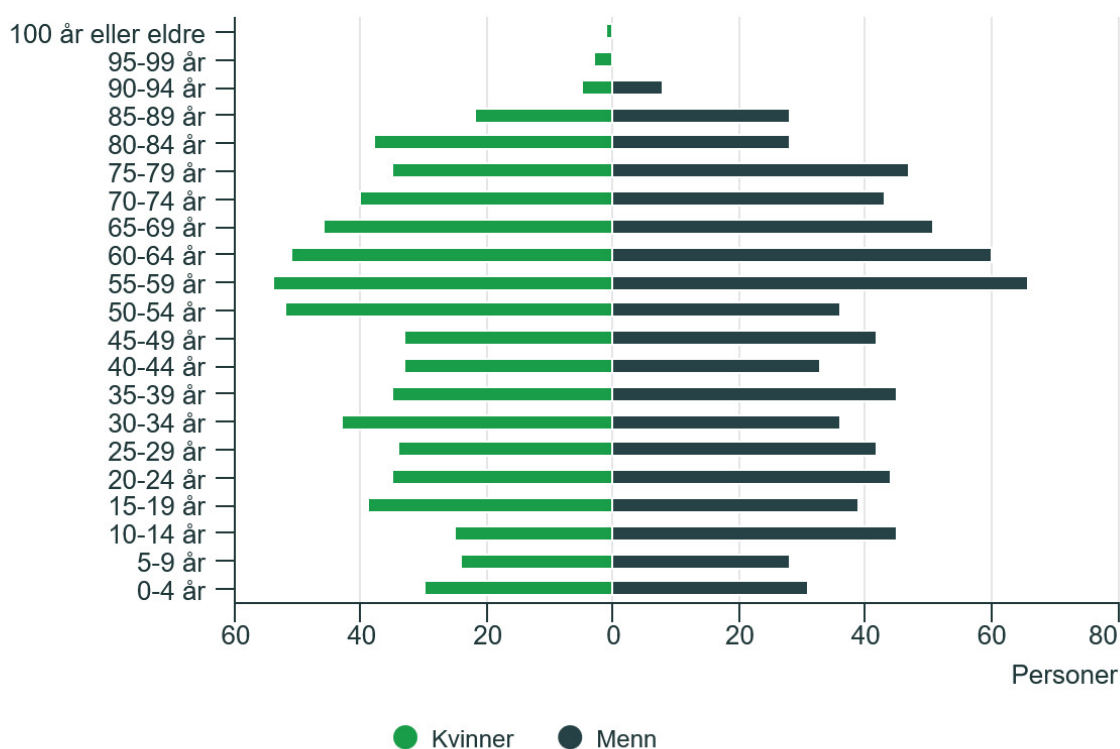
Som planstrategien viser skal det utarbeides en handlingsplan for demografisk utvikling i 2026, noe som skal være med på å sikre innbyggerne en verdig alderdom i kommunen.

Det kommer også fram i statistikken nedenfor at sammenlignet med resten av landet har Grane kommune en mindre andel innbyggere med utenlandskfødte foreldre og besteforeldre. Kommunen har et godt system for å ivareta flyktninger og de med utenlandsk bakgrunn, og vil fortsette arbeidet aktivt i årene fremover.

Ved utgangen av 1. kvartal 2025 var det 1421 innbyggere i Grane kommune:

Aldersfordeling for innbyggerne i kommunen

Per 01.01.2025

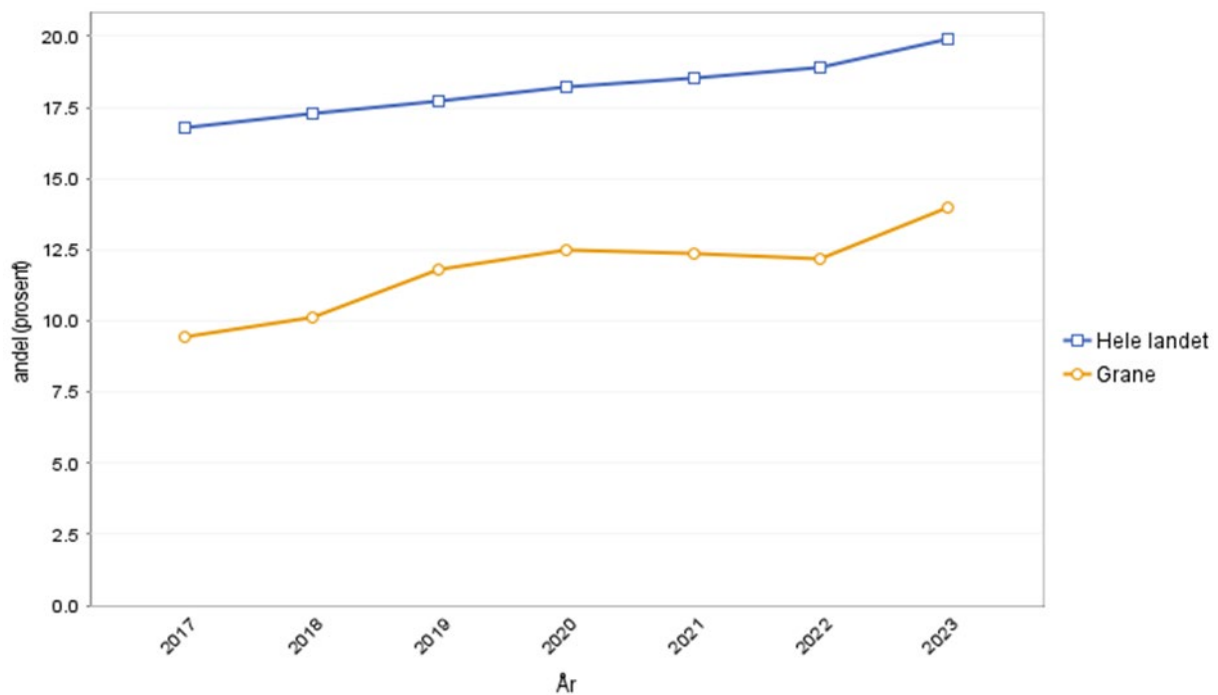

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Framskrevet folkemengde i Grane kommune 2024-2050

Aldersgruppe:	2024	2027	2030	2035	2040	2045	2050
0 år	10	12	13	13	12	12	11
1-5 år	66	61	65	69	68	65	62
6-12 år	84	83	89	99	104	104	101
13-15 år	51	47	37	42	44	48	48
16-19 år	61	66	63	51	56	60	62
20-44 år	381	383	379	367	349	338	331
45-66 år	434	433	415	386	365	364	372
67-79 år	231	230	237	262	276	256	220
80-89 år	109	116	118	117	126	142	165
90 år eller eldre	20	19	28	34	37	41	44

Andel personer med to utenlandskfødte foreldre og fire utenlandskfødte besteforeldre registrert bosatt pr. 1.1.24 i prosent av befolkningen:

Levekår og folkehelse

Inntekt

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse. Likheter i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker antakelig andre samfunnsmessige forhold positivt. Man kan anta at stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet. Som man ser har Grane kommune en relativ høy befolkningsandel med lav inntekt. Dette er, som i resten av landet, det flere grunner til, men det er naturlig å se dette i særlig sammenheng med utdanningsnivå og demografi.

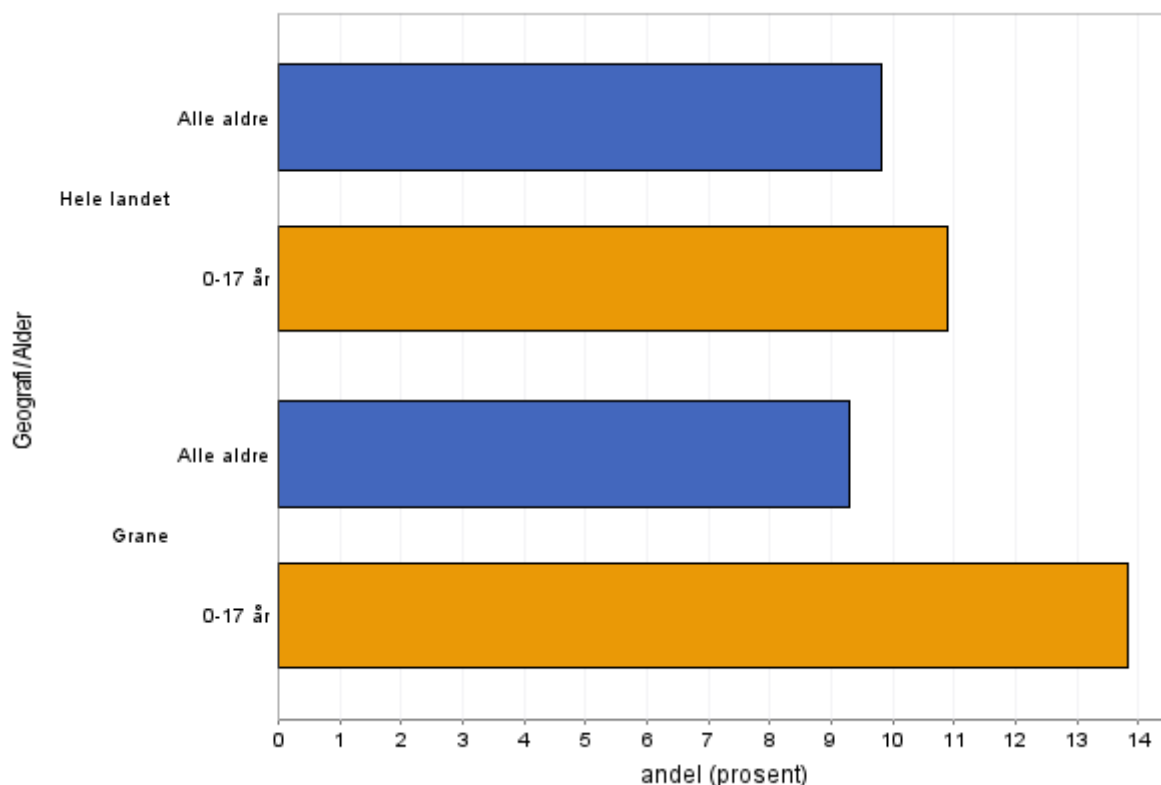
Grane kommune har i en lengre periode opplevd at yngre innbyggere flytter vekk, enten som følge av utdanningsløp eller fordi de velger å ikke flytte tilbake etter endt utdanning. Desentralisert opplæring er derfor noe som kommunen ser positivt på, og det samme gjelder etterutdanning, jmf. samfunnsdelen av kommuneplanens kapittel «Organisasjonen inn i framtida».

Høst 2025 vil kommunestyret vurdere om samfunnsdelen av kommuneplanens mål og strategier fremdeles skal gjelde, eller om de må revideres.

Inntekt for husholdninger i Grane, etter husholdningstype (2022):

Aleneboende	Samlet inntekt, median kr 401 000,-
Par uten barn	Samlet inntekt, median kr 800 000,-
Par med barn 0-17 år	Samlet inntekt, median kr 1 164 000,-
Enslig mor/far med barn 0-17 år	Samlet inntekt, median kr 556 000,-

Vedvarende lavinntekt, husholdninger:

13,8 % av barna i Grane kommune bor i husholdning med lavinntekt over en treårsperiode. Dette er 5 % flere enn snittet i Nordland og 3,2 % høyere enn i landet som helhet. For å måle omfavnet bruker vi lavinntekt som mål. Det vil si husholdninger med en inntekt som er lavere enn 60 % av medianinntekten i Norge. Dette er et relativt fattigdomsmål.

Fattigdom blant barn i Norge er et uttrykk for mulighetsulikhet og ressursknapphet. Noen barn og unge har ikke de samme mulighetene og ressursene sammenlignet med andre fordi de vokser opp i fattige familier. Det kan gi redusert tilgang til å benytte ulike tilbud som finnes innenfor utdanning, fritid og arbeid. En oppvekst i fattigdom kan få konsekvenser for barns fremtid, og kan føre til utenforskap og marginalisering.

Grane kommunes mål om å reversere denne utviklingen speiles i planstrategien. Boligsosial handlingsplan skal revideres i 2025 selv om denne er tenkt å gjelde til 2027. Forebyggende plan for barn og unge ble vedtatt i 2024, plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse, som naturlig nok også omfavner de yngre i befolkningen, skal revideres i 2026. Plan for DKS – Den kulturelle skolesekken, vedtas innen utgangen av 2025.

Grane kommune jobber på flere områder for å sikre at barn og unge med foreldre med lav inntekt skal få tilgang til verdifulle opplevelser. Nevnes kan for eksempel kommunens initiativ med gratis fritidsbading i vinterhalvåret og gratis deltakelse på initiativet «Sommerferie på elva».

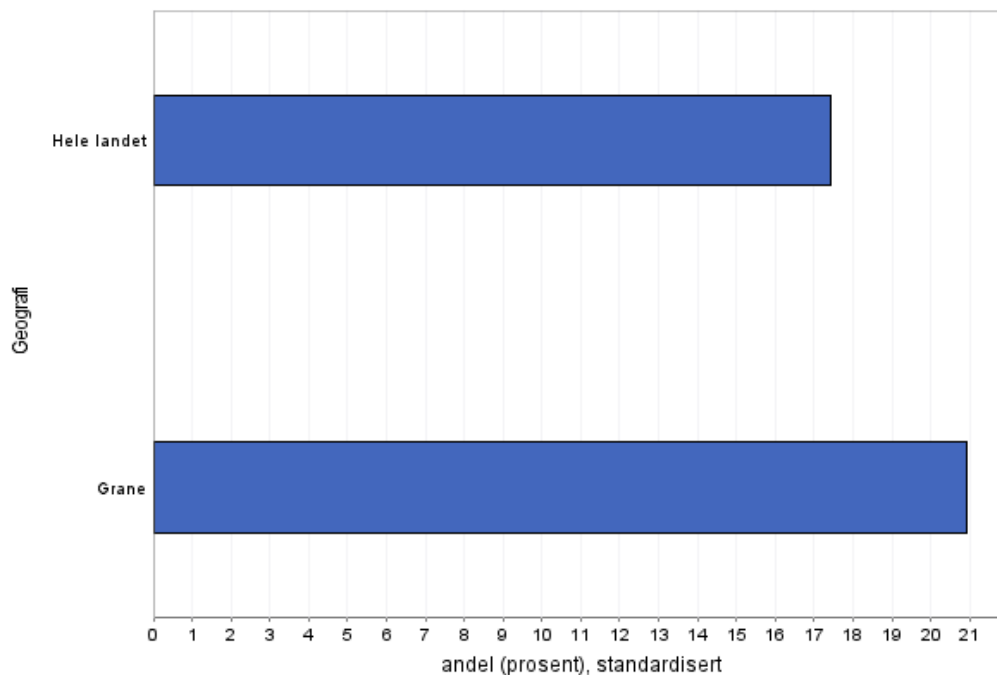
Mottak av offentlige overføringer

Flertallet av sykemeldinger og langvarige trygdestønader gis for muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser som angst og depresjon.

21 prosent av befolkningen i Grane er mottakere av stønad til livsopphold. Dette omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad).

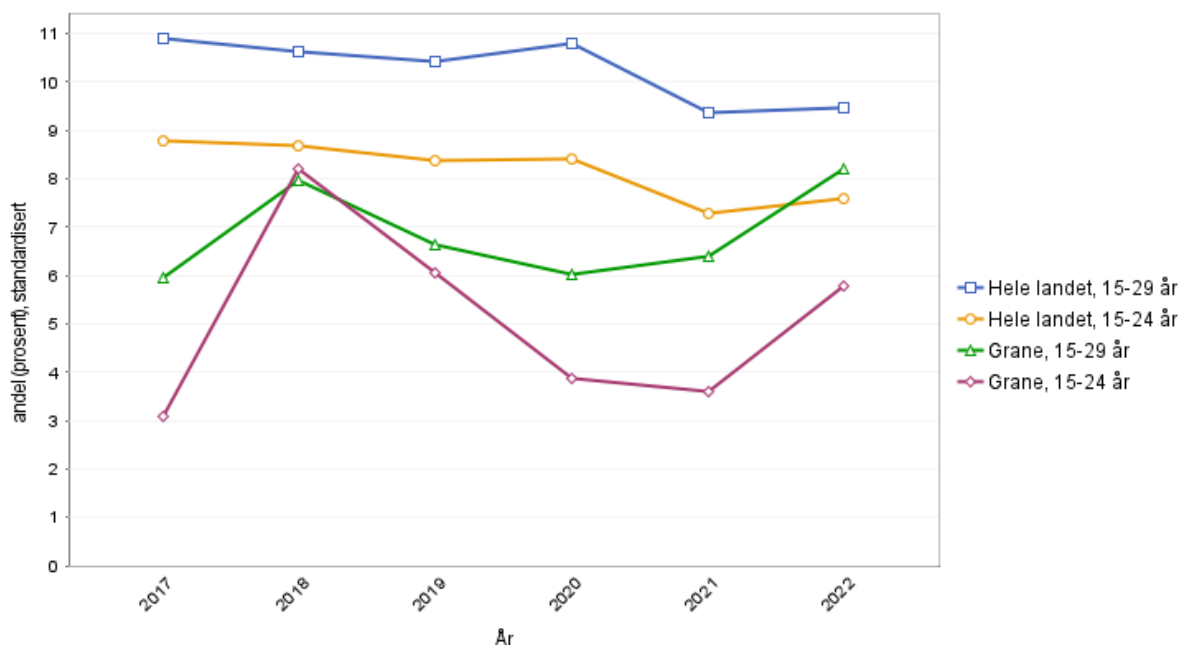
Grupper som står utenfor arbeidsliv og skole har oftere dårligere psykisk helse og mer usunne levevaner enn de som er i arbeid. De siste ti årene har andelen som får sykemelding og uføretrygd vært høyere i Norge enn i andre OECD-land. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Årsakene til sykefravær og uførepensjon er vanskelige å fastslå. Ofte er de sammensatte, og forhold som usikker arbeidssituasjon, nedbemanning og livsstilsfaktorer kan påvirke sykefraværet og andelen som søker om uføreytelser.

Unge uføre:

I Grane er det en høyere andel av unge uføre i alderen 18-34 år sammenlignet med resten av landet. (Grane: 5,8 prosent. Hele Norge: 3,4 %). Andelen har holdt seg høy i Grane over flere år. Konsekvensene av dette kan være økt risiko for utenforskap, lidelse, redusert produksjon og samfunnsøkonomiske tap.

Andel personer 15-29 år som ikke er i arbeid, under utdanning eller i opplæring i prosent av befolkningen:

Indikatoren presentert her viser de som står utenfor arbeid og/eller utdanning, og denne gruppen er sammensatt av personer i ulike livssituasjoner. Den består av blant annet langtidsledige, unge med alvorlige helseproblemer, personer som er hjemmeværende og blir forsørget av andre, og personer som har valgt å ta et friår i utdanningsløpet.

Personer som er i denne gruppen et gitt år ser ut til å ha mer varige problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet. En del av disse vil være å finne blant de arbeidsledige, mens andre går ut av arbeidsstyrken ved at de etter hvert slutter å søke arbeid. Blant dem som blir værende utenfor over lengre tid, er det klar overvekt av unge med helseutfordringer og uten videregående utdanning.

Grane kommune tar denne utviklingen på alvor, og i samfunnsdelen av kommuneplanen er inkludering av unge i arbeidslivet vektlagt, både under kapitlet «Folkehelse, livsmestring og tilhørighet», samt «Organisasjonen inn i framtida». Plan for psykisk helse og psykososial krisehjelp skal revideres i 2025. Kommunen har også hatt stor suksess med programmet «Ungt utenforskap» som har satt fokus på inkludering av ungdom i både arbeidsliv og utdanning.

Utdanningsnivå

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. I Grane har 65 prosent av befolkningen videregående skole eller høyere utdanning. Det er en betydelig lavere andel enn i landet som helhet hvor prosentandelen er 78 prosent.

Lavt utdanningsnivå henger sammen med risikofaktorer for hjerte- og karsykdommer: røyking, BMI,

blodtrykk og kolesterol. Forskjellene er uavhengig av alder.

Statistikk fra SSB viser at:

34,15 prosent av graneværingene har grunnskole som høyeste gjennomførte utdanning.

44,14 prosent har utdanning på videregående skole nivå.

2,62 prosent har utdanning i form av fagskole.

15,72 prosent har gjennomført kort høyskole- og universitetsutdanning.

2,95 prosent har lengre høyskole- og universitetsutdanning.

0,41 av befolkningen i Grane har uoppgitt eller ingen fullført utdanning.

Slik bor graneværingene

Et stabilt bomiljø gir trygghet og mulighet for å knytte kontakt og delta aktivt i nærmiljøet.

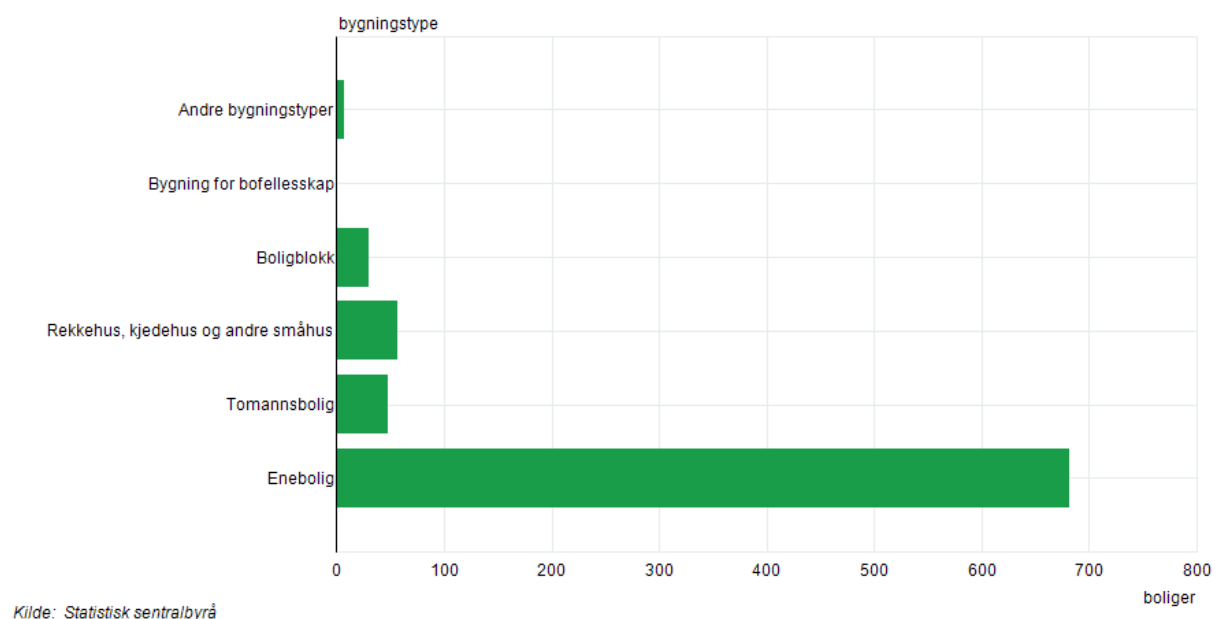
Forhold som kan ha betydning for stabiliteten i et bomiljø er befolkningssammensetning,

andel som leier bolig, variasjon i boligtyper, fysiske og sosiale miljøfaktorer og hvor

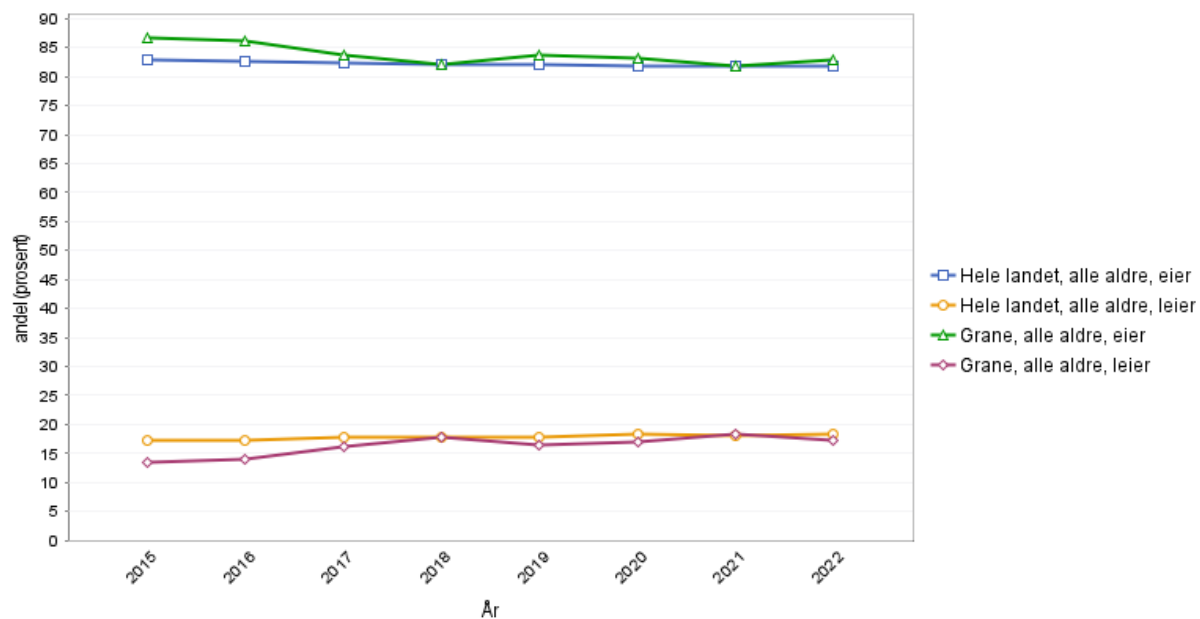
attraktivt området er. For sårbare grupper kan en vanskelig bosituasjon bidra til å

forsterke og opprettholde eksisterende helseproblemer og sosiale utfordringer.

06265: Boliger, etter bygningstype. Boliger (beboede og ubeboede), Grane, 2023.

Eierstatus bolig

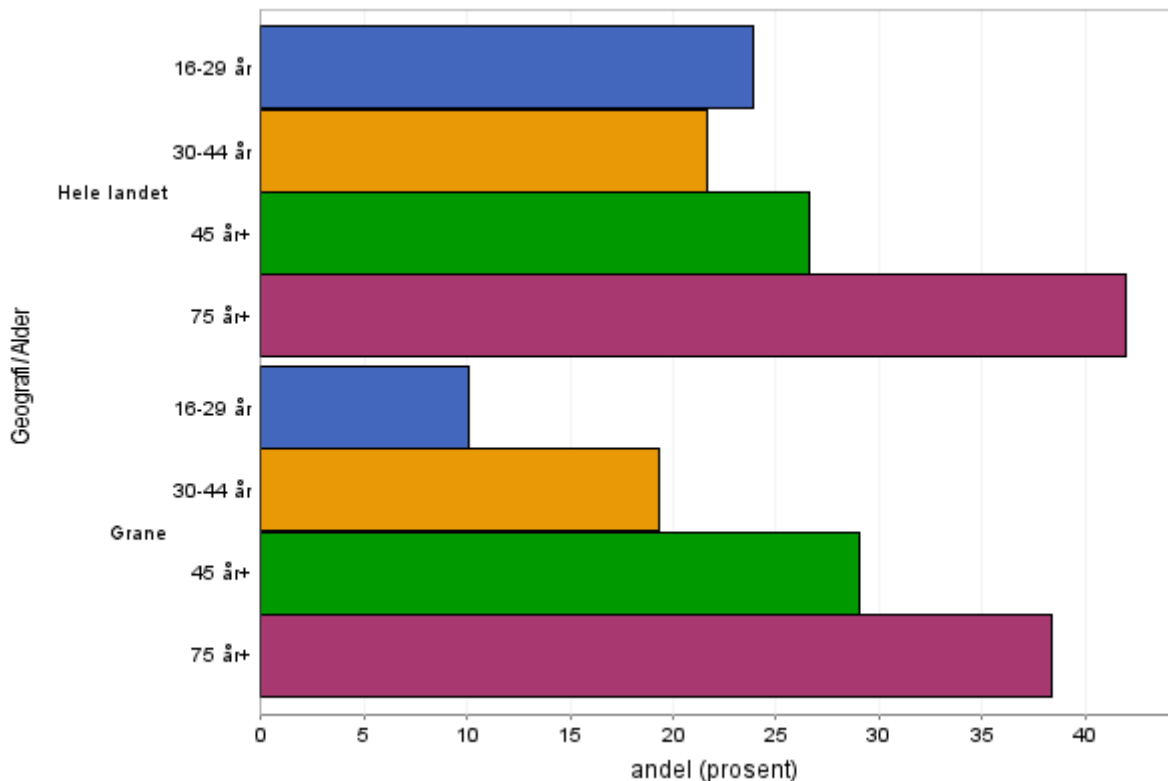

Personer som bor i henholdsvis leide og eide boliger. Andeler er presentert i prosent av personer i privathusholdninger. Selveier og andels/aksjeeier telles samlet. Tallene for Grane er på nivå med landet som helhet i både for eide og leide boliger.

Hytter

Det er 735 fritidsboliger/hytter i Grane kommune.

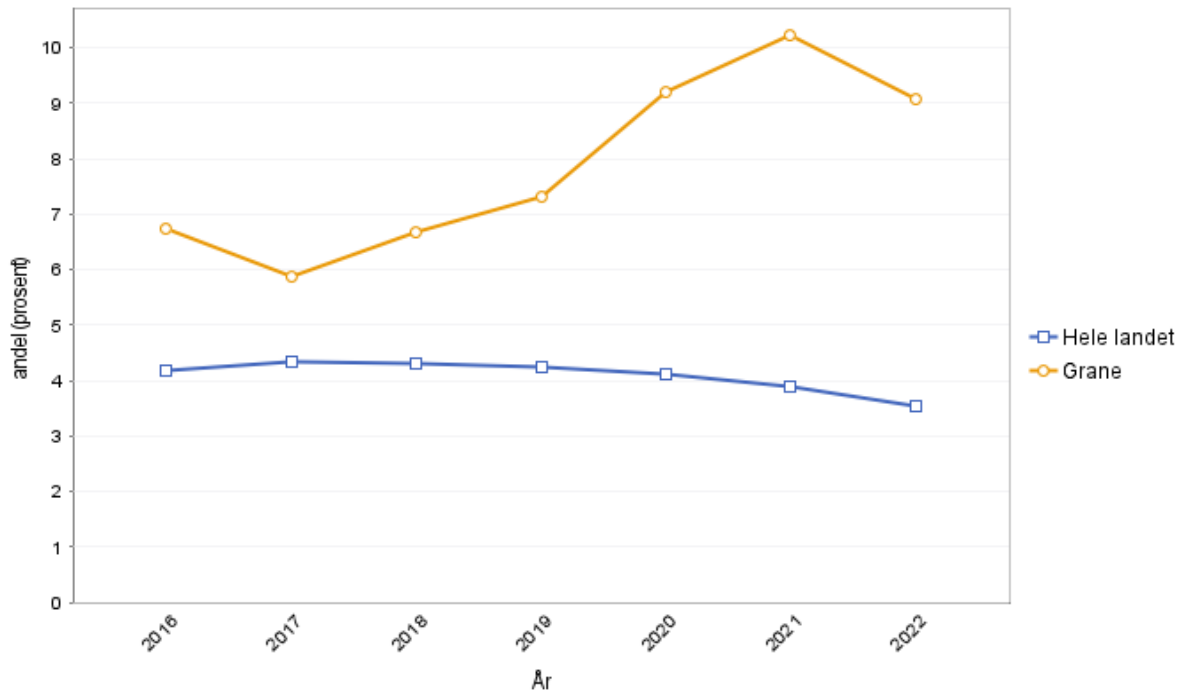
Personer som bor alene

Aleneboende antas å være en potensielt utsatt gruppe -både økonomisk, helsemessig og sosialt. Blant aleneboende i alle aldersgrupper er det en høyere andel som sliter med psykiske plager sammenlignet med de som ikke bor alene. Aleneboende som gruppe har en høyere uføregrad og er oftere uførepensjonert enn de som ikke er aleneboende. Sammenlignet med de som bor sammen med noen, har de som er langvarig aleneboende hatt en mer uheldig utvikling i dødelighet. Det foreligger en høyere grad av helseproblemer blant kvinner og personer midtveis i livet som bor alene sammenlignet med andre.

Kommunen har et særskilt ansvar for å følge opp de som ikke klarer å skaffe seg egen bolig. Boligsosialloven § 5 sier at «kommunen skal ha en oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet». Kommunen har derfor utarbeidet en Boligsosial plan i 2025.

Barn med barnevernstiltak

Indikatoren gir en status på andelen barn som mottar barnevernstiltak i befolkningen i aldersgruppen 0-17 år. Indikatoren er interessant å følge over tid, og også på tvers av barneverntjenester. Det vil være viktig for kommunen å følge med på hvor stor andel av barn i barnebefolkningen som har barnevernstiltak. Indikatoren fungerer også som en viktig bakgrunn for tolkning av flere av de andre indikatorene. Vi ser at Grane ligger over landet for øvrig, og denne trenden må sees i sammenheng med blant annet inntektsnivå og utdanningsnivå hos innbyggerne. Som tidligere vist til i planstrategien er dette faktorer det aktivt jobbes med, blant annet ved at forebyggende plan for barn og unge ble vedtatt i 2024.

Sosiale forhold

Trygghet og trivsel i nærmiljøet

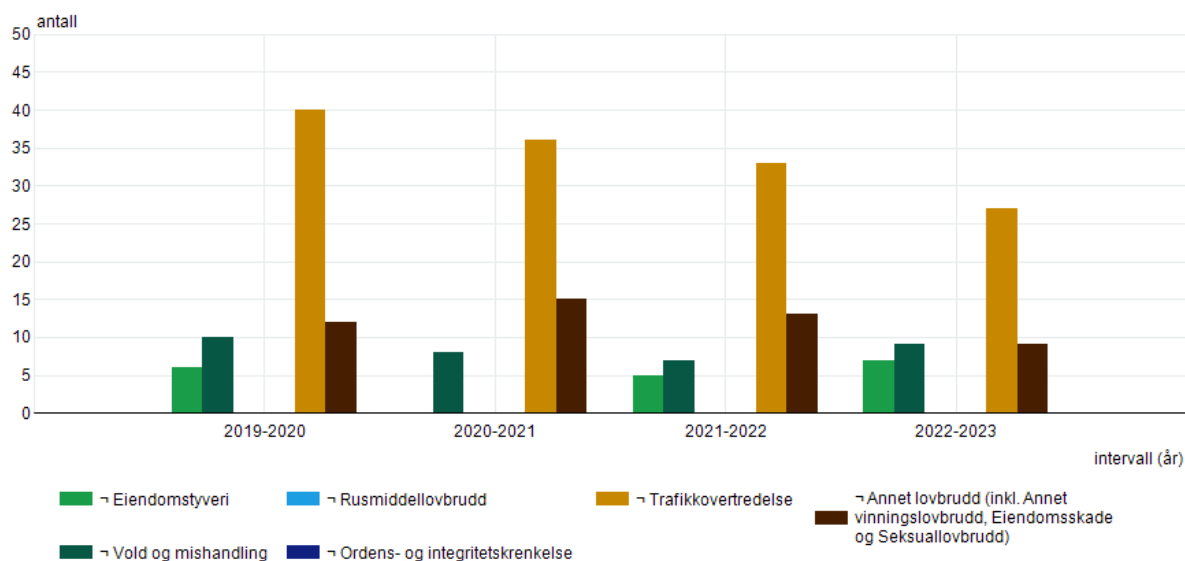
Granes befolkning opplever stor grad av trivsel i nærmiljøet sitt (73 prosent) og 87 prosent opplyser i folkehelseundersøkelsen at de føler seg trygge i kommunen.

For barn og unge vil det å føle seg trygg i nærmiljøet sitt være spesielt viktig. Barn og unge bruker i større grad, og på en annen måte, nærmiljøet enn det voksne gjør. Ungdata 2022 viser at den store majoriteten (95 prosent) opplever nærmiljøet sitt som veldig trygt i. 60 prosent av ungdommene i Grane er fornøyde med lokalmiljøet. Til sammenligning er tallet for landet som helhet 67 prosent.

I arbeidet med rullering av samfunnsdelen av kommuneplanen vedtatt i 2023 kom det gjennom medvirkningsprosessen frem at flere savnet tilbud for ungdom og unge voksne, både i form av fritidstilbud og sosiale møteplasser. Som man ser i målene og strategiene under kapitlet «Folkehelse, livsmestring og tilhørighet» er dette noe kommunen har tatt på alvor. Foreløpig har lekeplasser blitt fornyet utenfor skolene, og det er satt opp en aktivitetspark på Stormoen i 2025. Det er også blitt etablert et ungdomshus med varierende tilbud og aktiviteter for ungdommen. Grane kommune planlegger å fortsette dette arbeidet i henhold til vedtatte kommunale planer.

Anmeldte lovbrudd i Grane kommune

08487: Anmeldte lovbrudd. Årlig gjennomsnitt, etter lovbruddstype og intervall (år). Grane, Lovbrudd anmeldt (årlig gjennomsnitt).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Helse

Forventet levealder gir en pekepinn på hvordan det står til med folkehelsen i kommunen.

Forventet levealder for kvinner i Grane er 82,4 år og for menn 81,1 år. For menn er dette på samme nivå som landet som helhet, mens forventet levealder for kvinner i Grane er ca. 2 år lavere enn i landet som helhet. Befolkningsprognosene viser at det vil bli andelen eldre vil øke betraktelig i årene framover fra 129 innbyggere i denne aldergruppen i 2024, til 209 innbyggere i alderen 80+ i 2050.

Folkehelseområdet må ha oppmerksomhet på økt antall eldre i årene som kommer. Satsinger og tiltak som bidrar til at eldre holder seg friske og selvhjulpne lenger blir viktige for å redusere presset på helse- og omsorgstjenestene. Det gjelder også forebygging gjennom hele livsløpet.

Senter for aldring og helse har denne prognosen for forekomst av demens i Grane:

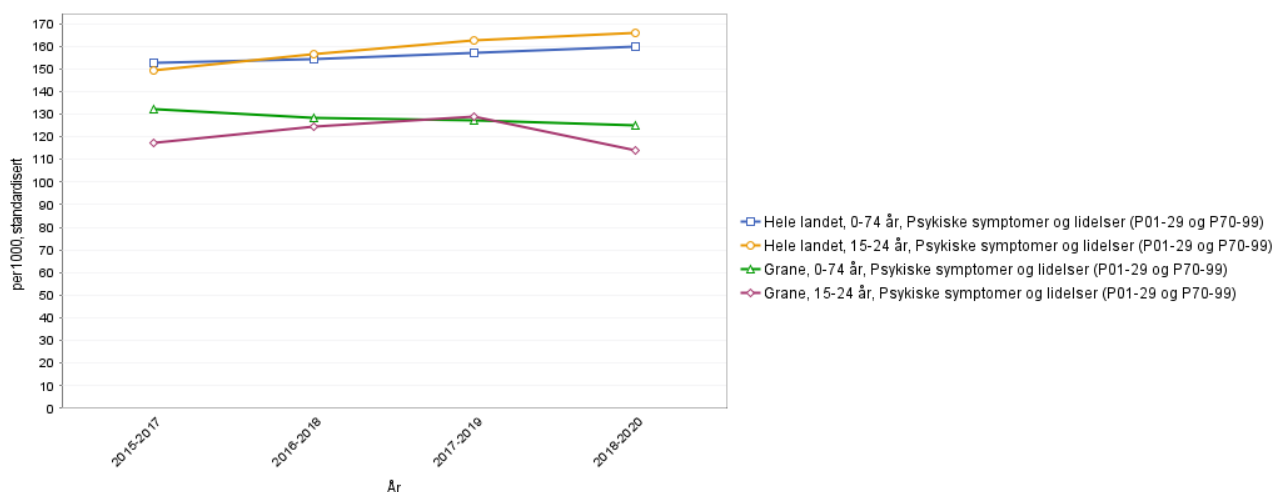
Årstall	Antall innbyggere med demens	Prosentvis andel av befolkningen
2025	48 personer	3,26
2030	57 personer	3,49
2040	71 personer	5,07
2050	78 personer	5,77

Det er økende evidens for at opptil 40 prosent av demens kan forebygges, og blant risikofaktorene er lavere utdanning, høyt blodtrykk, hørselstap, røyking, overvekt, depresjon, fysisk inaktivitet, diabetes, lite sosial kontakt, overdreven alkoholkonsumpsjon, traumatiske hodeskader og luftforurensning. Grane kommune jobber aktivt med Frivillighetssentralen i kommunen, og «Aktiv senior» er et populært tiltak i kommunen hvor de eldre har sosiale møteplasser, aktiviteter og reiser sammen til både inn- og utland.

Handlingsplan for demografisk utvikling skal vedtas innen utgangen av 2026, og skal sikre at Grane kommune møter de demografiske utfordringene på en strategisk og klok måte.

Psykisk helse

Tall fra kommunehelsens statistikkbank viser at graneværingene som oppsøker fastlege eller legevakt for psykiske symptomer og lidelser er lavere i Grane enn i landet som helhet.

Hvis vi ser på tallene for psykiske symptomer og lidelser i samlet for aldersgruppa 0-74 år ligger tallene for Grane 22 % lavere enn landet som helhet. Går vi i dybden på tallene for barn og unge finner vi dette:

0-14 år: her har tallet fra steget fra 47 til 62 pr. 1000 standardisert. Til sammenligning er tallet for hele landet i denne aldersgruppa 54 – 59.

15-24 år: Her ser vi en liten nedgang i Grane fra 117 til 114 pr. 1000 standardisert.

For landet som helhet er det flere tilfeller pr. 1000 standardisert, med en økning de siste årene fra 149 til 166. I Ungdataundersøkelsen 2022 er prosentandelen som har hatt mange psykiske plager de siste sju dagene oppgitt til 10 prosent i Grane, og 17 prosent i hele Norge.

Overvekt og fedme

Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende.

Fysisk aktivitet, særlig dagliglivets aktiviteter, har sunket, og vi har nå et energiinntak (kaloriinntak) som ikke er tilpasset dette. I en situasjon med redusert aktivitetsnivå og stor tilgang på energitette matvarer, er det lett å utvikle overvekt. Hos den enkelte personen vil også arvelige og psykiske faktorer spille en rolle. I Fylkeshelseundersøkelsen opplyser 21 % av de spurte graneværingene at de har BMI på 30+.

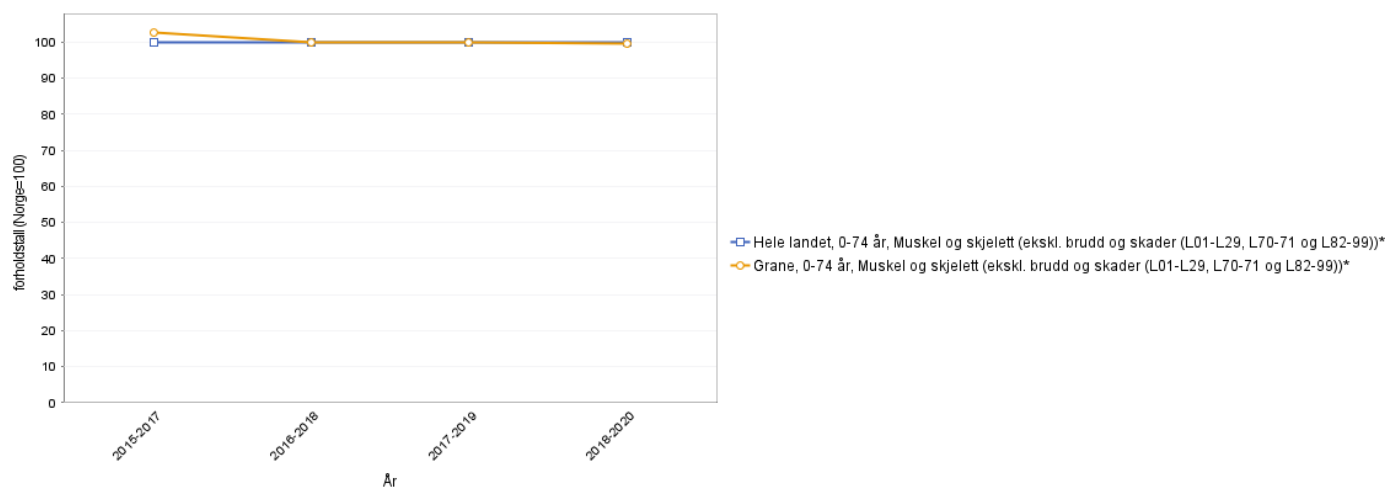
Statistikken fra Forsvarets sesjon 1 viser at andel av Granes ungdommer med overvekt eller fedme er 33 prosent, mens landet som helhet er 22 prosent. Denne statistikken viser en negativ trend for Granes vedkommende. Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse rulleres i 2026, og kommunen vil aktivt jobbe med mål og strategier for å snu trenden i henhold til sitt planverk.

Muskel- og skjelettlidelser

Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som «plager flest og koster mest», selv om de fleste tilstandene ikke medfører betydelig overdødelighet (Lærum, 2013).

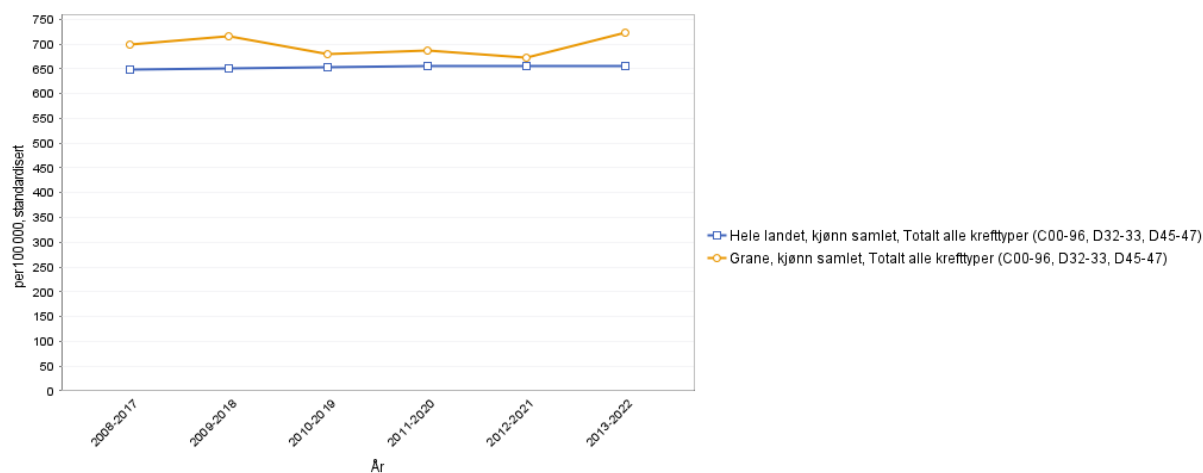
I Norge er diagnosegruppen muskel- og skjelettsykdommer de vanligste årsakene til sykefravær og uførhet. Muskel- og skjelettskader, sykdommer og plager omfatter en lang rekke ulike tilstander som har det til felles at de er forbundet med smerte og eventuelt nedsatt funksjon knyttet til muskel- og skjelettsystemet. Risikofaktorer, og dermed også mulighetene for forebygging, avhenger av diagnose. Sett under ett har mange typer muskel- og skjelettsykdommer og -plager sammenheng med økende alder, stillesittende livsstil og til dels også overvekt. Muskel- og skjelettsykdommer er vanligere hos personer med lav sosioøkonomisk status.

Tabellen nedenfor viser at befolkningen i Grane ligger på samme nivå med landet som helhet når det antall brukere av primærhelsetjenesten (fastlege, legevakt, fysioterapeut) for muskel- og skjelettlidelser.

Kreft

Det har over tid vært hyppigere forekomst av nye tilfeller av kreft i Grane enn i landet som helhet.

Kreft er en fellesbetegnelse på en gruppe sykdommer med unormal cellevekst, som kan oppstå i alle kroppens organer og vev, med ulike risikofaktorer og som kan spre seg til andre vev, forårsake smerter, sykdom og død.

FHI oppgir at over 35.000 mennesker i Norge får stilt en kreftdiagnose hvert år, og at antall krefttilfeller forventes å øke i årene fremover til 2040 grunnet økende befolkning og økt levealder. De vanligste formene for kreft blant kvinner er i bryst, lunge, tykktarm og hud mens blant menn er det i prostata, lunge, tykktarm og hud. Det anslås at 1 av 3 krefttilfeller henger sammen med levevaner. En endring i befolkningens levevaner har derfor stort potensial til å redusere risikoen for kreft.

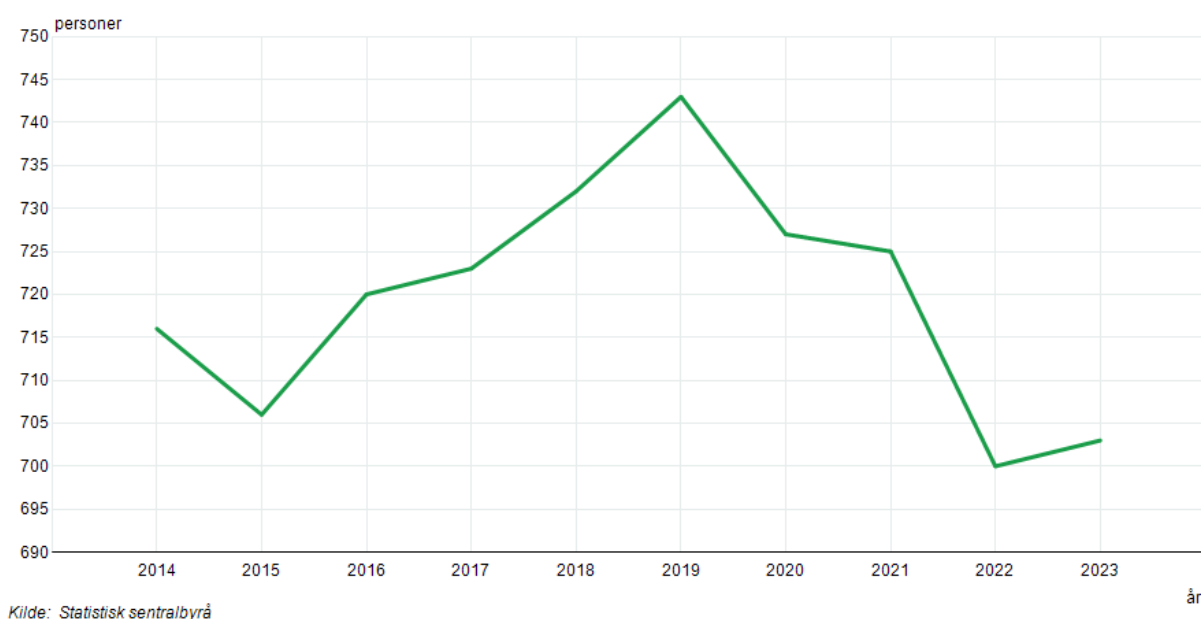
Andre sykdomsgrupper

Når det gjelder forekomst av diabetes 1 og 2, og hjerte- og karlidelser er forekomsten av disse sykdommene lavere i Grane enn landsgjennomsnittet.

Næringsliv og sysselsetting

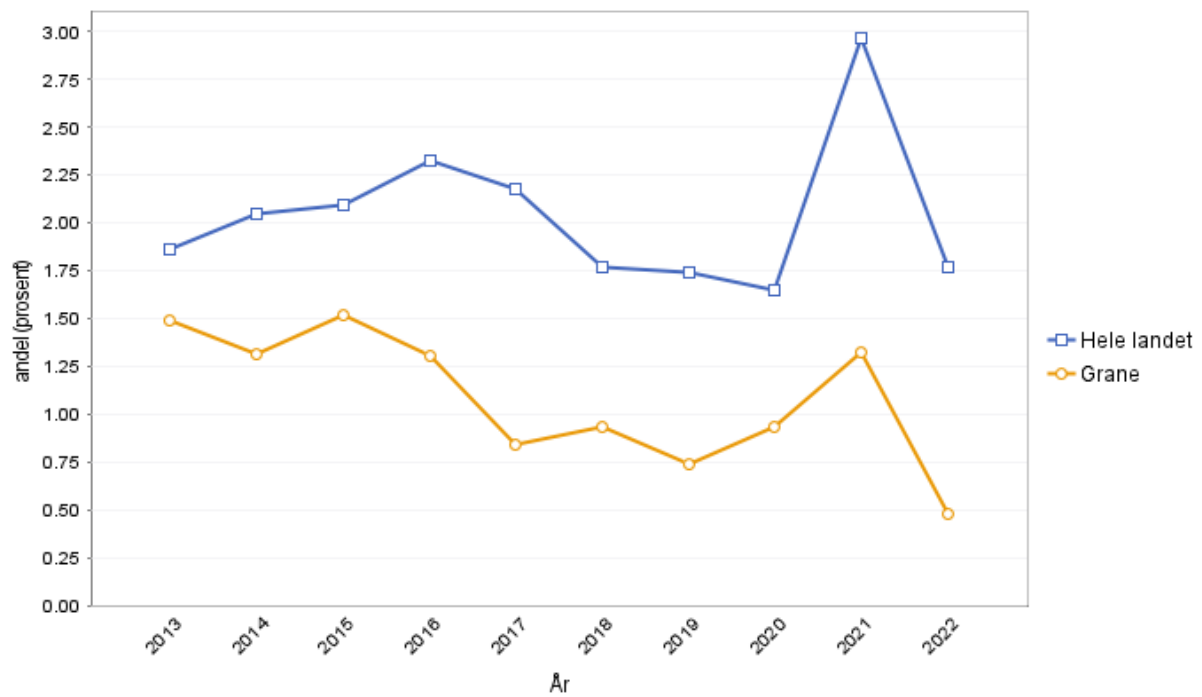
Sysselsetting

13470: Sysselsatte per 4. kvartal, etter år. Grane, Sysselsatte personer etter bosted.

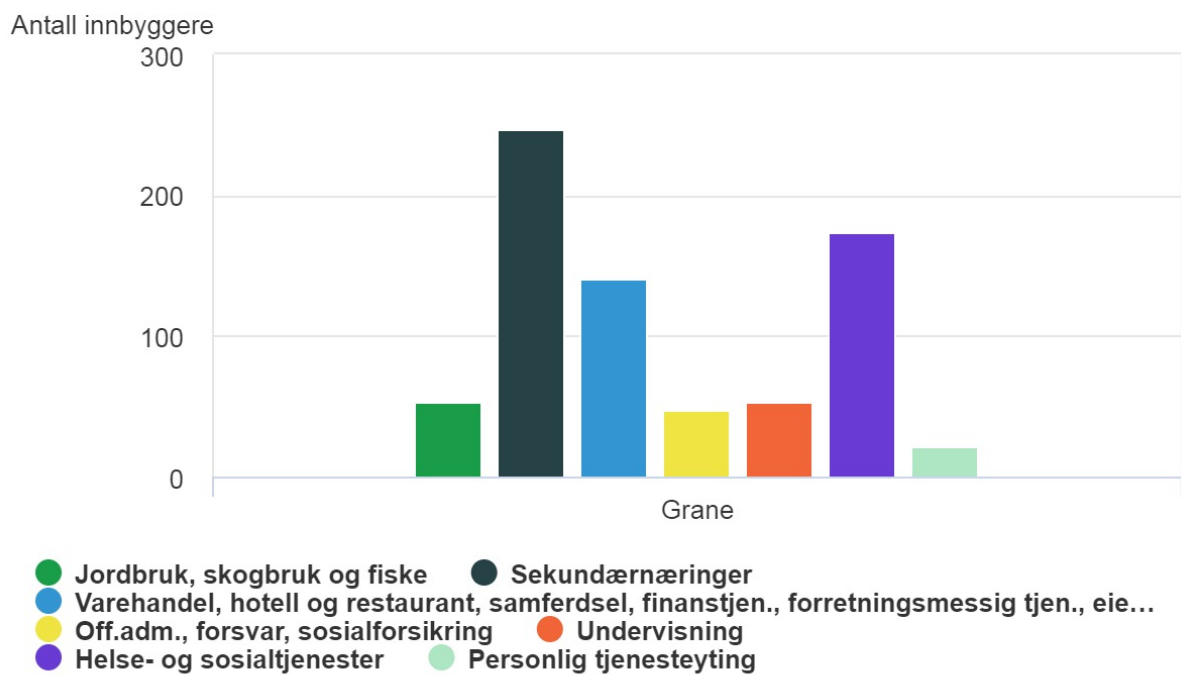

Arbeidsledighet

Arbeidsledigheten i Grane har gjennom mange år vært svært lav. Ved utgangen av september 2024 var det 8 graneværingene som er registrert som helt arbeidsledige. Dette utgjør 1,1 % av arbeidsstyrken.

Hva innbyggerne arbeider med

Kilde: Registerbasert sysselsetting, Statistisk sentralbyrå

Pendling

263 personer pendler ut av kommunen, mens 79 personer pendler inn for å jobbe i Grane.

Sykefravær

Legemeldt sykefravær på årsbasis blant innbyggerne i Grane:

2022: 5,2 prosent.

2021: 3,5 prosent.

2020: 5,3 prosent.

2019: 4,2 prosent.

Klimaendringer- og klimarisiko

Det er predikert endringer i klima og derved klimarisiko fremover. En endring i klimarisiko forsterker kommunes eksisterende risikobilde og kan for eksempel påvirke befolkningsutvikling, sysselsetting og næringsutvikling, skatteinntekter og verdi av eiendom eller infrastruktur.

For Grane kommune bør følgende endringer i klima legges til grunn:

- Gjennomsnittlig økning i nedbørsmengder på ca. 20 %
- Klimapåslag dimensjonerende nedbør = 40 %
- Gjennomsnittlig økning i årstemperatur på ca. 2,5°C
- Mindre snømengder og flere mildværsperioder om vinteren.
- Utover i dette århundret ventes vinterisganger å skje hyppigere og høyere opp i vassdrag enn i dag, og også i andre vassdrag enn det som tidligere har vært vanlig.

Spesielt om effekter av økning i nedbørsmengde

Økning i nedbørsmengder og da spesielt ekstremvær skaper flere utfordringer for Grane kommune. På flere av de kommunale vegene er ikke dreneringssystemene dimensjonert for å håndtere de store vannmengdene som kan komme.

Erosjonsskader på Haustreisvegen etter styrtregn juni 2023. Eksisterende stikkrenner var ikke dimensjonert for å håndtere vannmengdene medførende at vannet eroderte bort store deler av vegen ved Almdalsholtet. Store nedbørsmengder i et kort tidsrom vil også øke risikoen for aktiv erosjon med påfølgende naturlig utløste skred.

Spesielt om effekter av økning i årstemperatur

Økning i årstemperatur og da spesielt svingninger rundt 0 grader skaper flere utfordringer for Grane kommune. Arbeidsintensitet, isganger og flomhendelser utløst av temperatursvingninger medfører et økt behov for fysiske tiltak for å holde veg- og banesystemer åpne.

Steaming av stikkrenner.

Isgang på Vestersivegen.

Flom på Turmovegen

Spesielt om klima og landbruk

Landbruksnæringen er en av bærebjelkene i Grane kommune. Klimaendringenes påvirkning på landbruksnæringen kan skape både utfordringer og muligheter.

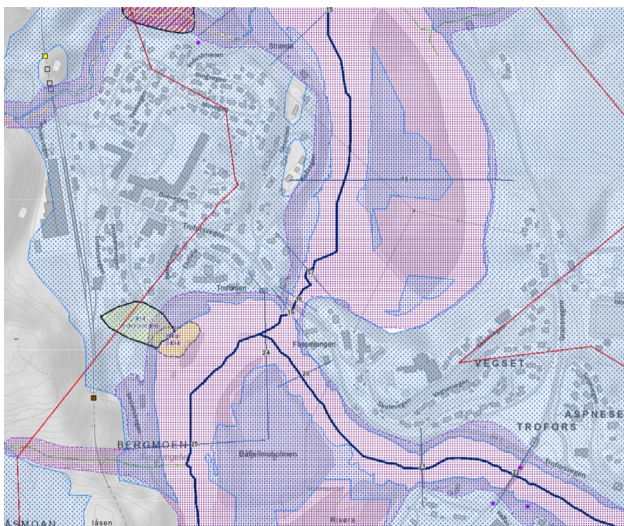
Mulige utfordringer for landbruket kan være økning i avlingsskader, økning i skadedyr, mer behov for sikringsskog ifht skred og vannhåndtering. Parallelt kan klimaendringene også skape mulighetsrom for landbruket i form av potensielt lengre vekstsesong (økt biomasseproduksjon) og mulighet for andre produksjonsformer.

Barkebillefelle

Avlingsskade etter isbrann

Faresonekart ved Troforsen

Endringer i Grane kommunes ansvarsrisiko

Kommunens ansvarsrisiko endres betydelig som en direkte konsekvens av klimarisiko. Ansvarsrisiko innebærer at skadelidte (direkte eller indirekte) ved hendelser som skyldes klimaendringer krever økonomisk erstatning fra aktører som er ansvarlige for planlegging og rammebetingelser. En egen plan for klima var med på forrige planstrategi, men på grunn av ressursmangel måtte denne utgå.

Grane kommune er bl.a. gjennom sin rolle som plan- og byggesaksmyndighet en aktør som kan bli motpart for slike erstatningskrav. Dersom kommunen ikke har oppdaterte planverk øker risikoen. Denne planstrategien har derfor tatt høyde for klimautviklingen, og i 2026 skal hovedplan VA rulleres. Gjeldene arealdel av kommuneplanen er under rulling i inneværende år, og skal være ferdig desember 2026. Reguleringsplaner vil bli gjennomgått i forbindelse med rulling av KPA, og man vil vurdere om hensynet til et endret klima innebærer et behov for opphevelse eller revisjon.

Planer for Grane kommune i perioden 2024-2028

Grane kommune har mange aktive planer. Som en del av planstrategien bør kommunestyret avgjøre hvilke planer man skal ha og hvilke som eventuelt kan utgå. Det bør vurderes om det bør lages en egen klimaplan, jmf. de faktorene planstrategiene har avdekket. Kommunestyret må også vurdere om føringer og prioriteringer i vedtatt samfunnsdel av kommuneplanen, vedtatt juni 2023, fortsatt skal gjelde eller om det skal gjøres endringer.

Oversikt over beredskapsplaner*

Plannavn	Ansvarlig enhet	Vedtatt/revidert	Neste revisjon
Overordnet ROS-analyse	Kommunedirektør	28.08.17	2025
Overordnet beredskapsplan	Kommunedirektør		2025

*Kun overordnede beredskapsplaner vises i oversikten

Oversikt over planer etter plan- og bygningsloven*

Plannavn	Ansvarlig enhet	Vedtatt/revidert	Neste revisjon
Kommuneplanens samfunnsdel	Kommunedirektør	2023-2033	2028
Kommuneplanens arealdel	Teknisk og næring	2013	2026/2027
Kommunedelplan for Trofors	Teknisk og næring		2027/2028
Økonomiplan	Kommunedirektør		Årlig

*Reguleringsplaner er ikke medtatt

Oversikt over Temaplaner

Navn	Ansvarlig enhet	Vedtatt	Neste revisjon
Bolig sosial handlingsplan	Boligsosialt team	2017-2027	2025
Demensplan	Helse og omsorg	2016-2020	
Arkivplan	Sentraladministrasjonen	Rev okt.22	2025
Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse	Oppvekst og kultur	2015-2018	2026
Kulturminneplan	Oppvekst og kultur	2019-2022	2026
Næringsplan	Teknisk og næring	2023-2033	
Plan for psykisk helse	Helse og omsorg	2021-2024	2025
Plan for psykososial krisehjelp	Helse og omsorg	2021-2024	2025
Rusmiddelpolitisk Handlingsplan	Helse og omsorg	2023-2026	
Smittevernplan	Helse og omsorg	2019-2024	2025
Trafikksikkerhetsplan	Teknisk og næring	2023-2028	2028
Veteranplan	Sentraladministrasjonen	2024-2027	2028
Hovedplan VA	Teknisk og næring	1992?	2026
Kommunale målsettinger hjorteviltforvaltning	Teknisk og næring	2023-2026	2027
Forebyggende plan for barn og unge	Oppvekst og kultur	2024	
«Vi i Grane» oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2023-2027	Oppvekst og kultur	2023	2027

Nye planer i valgperioden

Plannavn	Ansvarlig enhet	Vedtas innen utgangen av
Handlingsplan demografisk utvikling*	Kommunedirektør, Helse og omsorg, Teknisk og næring, Oppvekst og kultur	2026
Kompetanseplan	HR	2025
Plan for DKS – Den kulturelle skolesekken (temaplan)	Oppvekst og kultur	2025

* Handlingsplan demografisk utvikling: Grane kommune må møte de demografiske utfordringene på en strategisk og klok måte. For å sikre at kommunen kan tilby sine innbyggere en verdig alderdom foreslås det å utarbeide en handlingsplan som konkret viser hvordan kommunen skal håndtere de demografiske endringene.